

Reuniune de lucru la A.T.M.: dezbatere

Pe agenda

Cele trei duzini de spectacole, proiectate în flux continuu în după amiezile și serile Festivalului, au fost însoțite de nelipsitele discuții la „masa rotundă”, desfășurate, conform tradiției, în sălile A.T.M.-ului. Agenda întâlnirilor, aglomerată cu probleme, și antrenarea participanților într-un dialog viu și pasionat, au dovedit o dată în plus nevoia acută de dezbateri ce persistă în rândurile oamenilor de teatru, ca și necesitatea unui „club” al schimbului de opinii, deschis permanent și apt să-și ofere sediul pentru comentarea atât a producțiilor de pe scenă, cât și celor ieșite de sub tipar.

Cîmpul de joc al Festivalului a oferit privirilor nenumărate aspecte ale momentului artistic actual și dincolo de tema, limitată, a ediției naționale, la piesa românească, a prilejuit participanților și spectatorilor completarea unor adevărate fișe de observații pe marginea artei spectacolului ca atare. Discuțiile au avut un caracter polemic angajat; alungarea tonului festivist și adoptarea unei atitudini de lucru au mărturisit creșterea gradului de exigență a oamenilor de teatru față de problemele profesiei lor. Prim punct de pornire în dialog s-a arătat a fi selecția spectacolelor propuse spre finală. După părerea organizatorilor săi, manifestarea (bienală) la care am asistat în acest an, atît prin desfășurarea fazelor sale de zonă, cît și prin parada finală a spectacolelor, oferă o imagine reprezentativă a prezentului în teatrul românesc. devine o rezultantă prestigioasă a concentrării celor mai importante forțe și energii artistice din țară. Acestui punct de vedere, susținut de numeroși participanți (Dina Cocoa, Margareta Bărbuță, Florian Potra, Natalia Stancu), i s-a opus un altul, reprezentat de mai mulți critici teatrali (Dinu Kivu, Mihai Nadin, Sebastian Costin) care au regretat absența din palmaresul finalei a unor titluri de renume și autoritate literară (premiu ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1968), precum *Iona* de Marin Sorescu, *Iertarea* de Ion Băieșu; s-a mai deplins eliminarea din finală a spectacolelor montate recent cu textele istorice ale lui Paul Anghel: *Uiteazul* și *Săptămîna patimilor*; s-a semnalat de asemeni foarte slabul apel la clasici, inexistența în repertoriile stagiunii a lucrărilor unor Lucian Blaga, Camil Petrescu, G. M. Zamfirescu (doar parțial prospectați pînă acum, scenic) sau a unor noi viziuni de spectacol cu marii clasici mult jucați, de pildă, Caragiale. La acest capitol al „pasivului”, alte luări la cuvînt au repetat, cu noi variațiuni, vechea temă a „regretelor” (din ediția precedentă), referitoare la lipsa din Festival a unor directori de scenă consacrați și de renume, mai puțin preocupați, se vede — unii în aparență, alții în fond —, de piesa românească

despre spectacolele Festivalului.

discuțiilor

În focurile acestei polemici și-au încrucișat floretele Paul Everac, Dinu Kivu, Sebastian Costin, Sorana Coroamă, prelungind în sala dezbaterilor ecourile unui cunoscut schimb de opinii din presă.

Dincolo de intervențiile critice, ce au vizat compoziția și structurarea organizatorică a Festivalului, protagoniștii dezbaterilor au inventariat cu discernământ și spirit de răspundere însușirile de seamă ale acestei manifestări, definind câteva din trăsăturile ei distinctive.

Pe tărîmul dramaturgiei, au arătat mai mulți vorbitori (Grin Teodorescu, Dumitru Mircea, I. D. Sirbu, Sorana Coroamă, Mircea Filip, Sebastian Costin), se desenează două tendințe distincte, net demarcate. În cea dintîi intră piesa de investigație istorică, care cumulează deocamdată cea mai mare investiție de energie și talent scriitoricesc. Discuțiile, bogate, în jurul acestui subiect, au arătat în principal că, deși noua dramă istorică depășește ilustrativismul și descripția convențională în reprezentarea trecutului istoric (Grin Teodorescu); propune în schimb criterii nebuloase, adesea insuficiente, alteori false, în meditația asupra trecutului și prezintă contradicții flagrante între discursul filozofic și temeiul real al evenimentelor. Alți preopinenți (I. D. Sirbu, Dumitru Mircea) au sugerat că valul de piese istorice care invadează scenele acoperă în fond o retragere a scriitorilor din fața realității; s-a afirmat de asemeni că literatura de inspirație istorică, bogată în chei și trimiteri aluzive spre prezent, este friabilă și sortită unei deprecieri rapide. S-a lansat opinia (Mihai Nadin) că, dincolo de deschiderea la „istorie”, sau tangenta la „prezent”, importantă este filozofia în numele căreia operează parabola scriitorului. În aceeași măsură s-a subliniat importanța calității literare, element ce poate valida sau invalida în ultimă măsură un text.

Drumul piesei de actualitate a fost salutat cu mult entuziasm, și discuțiile au detaliat calitățile unor texte noi, apărute recent pe firmamentul contemporaneității. Cu mult interes a fost primită piesa lui I. Naghiu *Absența*, subliniindu-se, dincolo de toate imperfecțiunile ei de construcție și incoerență compozițională, meritul de a fi atacat frontal tema majoră a răspunderii individuale. *Acești îngeri triști* a lui D. R. Popescu, aplaudată în unanimitate și analizată pe larg (Traian Șelmaru), a adus un cor de felicitări echipei de la Tg. Mureș, care cu modestă, dar strălucită sirguință, a lansat spre public acest text robust și grav.

O linie de forță a Festivalului a devenit *poezia*: discuțiile au insistat asupra semnificației numeroaselor recitaluri de poezie, care au însemnat un real și relevant

salt calitativ. Vorbitoarii au semnalat cu satisfacție (Dina Cocea, Al. Finți) efectiva deschidere de drum, ce se anunță întru abordarea teatrului poetic, și s-a exemplificat, ca o mostră de originalitate și capacitate de auto-exprimare, recitalul lui Tudor Gheorghe (Traian Șelmaru). În egală măsură s-au inventariat câștigurile aduse artei actorului prin aceste exerciții care îmbogățesc potențialul expresiei poetice și promit repercusiuni favorabile în înnoirea instrumentului actoricesc. Poezia s-a constituit ca principal element de creație în arta actorului, iar opțiunile manifestate de cei mai valoroși soliști, precum : Irina Răchiteanu-Șirianu, Tudor Gheorghe, Varga Vilmoș, Eva Pătrășcanu, pot deveni — s-a spus — un mijloc de incitare a poezilor la o mai asiduă abordare a teatrului.

Discuțiile, privind sfera artei interpretative au avut un caracter larg (Valentin Silvestru, Nicoleta Toia, Sanda Manu, Al. Finți, Ana Halasz, Sorana Coroamă). Intervențiile s-au referit, deopotrivă critic și apreciativ, la natura formativă a actorului, demonstrându-se că în actuala ediție a Festivalului, profesionalismul tînărului actor a dat rezultate notabile.

Dincolo de satisfacțiile justificate, discuțiile s-au desfășurat în evantai atingînd numeroși centri responsabili ai antrenamentului profesional : învățămîntul teatral, pedagogia regizorală, autodisciplina, continuitatea studiului în teatre. Un capitol central în dezbateri l-a constituit analiza la obiect a unor spectacole prezente pe afișul Festivalului — *Croitorii cei mari din Uvalahia, Cronica personală a lui Laomc, Oedip salvat* — aprecierile și obiecțiile generalizîndu-se spre o largă arie de cuprindere a fenomenului teatral. S-a certificat afirmarea unor noi nume în sectorul regiei tinere (Magda Bordeianu, Nicoleta Toia), și a fost relevat un numeros contingent de tineri actori ce se adaugă, spornic, cadrelor teatrului nostru ; de altfel, afirmarea tineretului a dat un caracter special, tineresc, competitiv, ediției, fapt subliniat adesea în discuții.

Fără să izbutescă o elucidare a problemelor (e și dificil), discuțiile au vizat multiple și corelate unghiuri de incidență ale fenomenului teatral ; în principal, raportul dintre dramaturgia originală și multiplele ei relații cu teatrele, regizorii, critica și, nu în ultimul rînd, publicul. Colorate de filăările polemicii (cuvîntul lui Paul Everac fiind în această privință ilustrativ), mai aprinse ca altădată, cele trei întâlniri colocviale, inițiate în anexa spectacolelor din Festival, s-au constituit într-o tribună liberă, certificînd sănătatea și vigoarea unui organism teatral care, la doi ani o dată, se supune unui riguros auto-control : căci ce este Festivalul dacă nu consultarea pulsului și auscultarea respirației teatrului nostru ? La obiect și dincolo de el, cu aprecieri profesionale, autorizate, și păreri libere, discuțiile, „consultații benevole”, au stabilit, au anulat, au clasificat, au descalificat, au confirmat sau au contrazis...

Cînd aburii festivității se risipesc, și diplomele palmaresului se așază sub cristalurile birourilor, cînd pe toate scenele din țară începe munca cotidiană și nefestivă, poate că undeva va germina pe neașteptate sămînța aruncată în aceste discuții, și unele păreri emise vor căpăta un neașteptat ecou...

„Căci, spune Socrate lui Menon, părerea adevărată nu-i călăuză mai puțin bună decît știința, în vederea dreptei făptuiri”. „Cu deosebirea, Socrate, — zice Menon — că acela ce are, știința, izbuștește pururea ; cine are părerea adevărată, cîteodată izbuștește, alteori nu”.

M.I.

